ESKİ ESERLER KANUNU TASARISI GEREKÇESİ

Yurdumuz eski eserler, tarihî ve tabiî anıtlar, eski yerleşme merkezleri, etnografya ve folklör değerleri bakımından dünyanın sayılı zengil ülkelerinden biridir. Sahibolduğumuz bu değerler bizi geçmişe bağlayan, tarihî ve kültürel varlığımızı idrak ettiren ve dünyaya tanıtan belgeler olduğu kadar geçmiş devirlerin tarih, sanat, siyasal, sosyal ve ekonomik hareketlerini meydana koyan belgelerdir. Diğer taraftan yurdumuz, su ve toprak altında saklı bulunan eski eser zenginlikleri bakımından da dünyanın dikkatini üzerinde tutan ülkelerden biridir. Her yıl yapılan arkeolojik araştırma ve kazılarla toprak ve su altından eski devirlere ait birçok yeni ve kıymetli eserler meydana çıkarılmaktadır. Bilim âlemine ışık tutan, bilinen tarih oylaylarının daha iyi ve daha geniş surette açıklamalarının yapılmasına, bilinmeyenlerin meydana çıkarılmasına, karanlıkta kalmış olanlarının aydınlatılmasına yardım eden bu buluntular müzelerimize nakledilmektedirler. Bu çalışlamalarla bilim âlemine yardımda bulunmak gibi önemli bir hizmet yapılmış olmakla beraber kültür hazinelerimiz durumunda olan müzelerimiz de zenginleştirilmektedir. Müzelerimiz, eski eserlerimiz, tarihî ve tabiî ânıtlarımız, eski yerleşme merkezlerimiz, Türkiye ve Dünya bilim müesseseleri ve adamları için zengin araştırma merkezleri olarak ne derece kıymetli ise, memleketimizde turizmin geliştirilmesi bakımından da faydalanacağımız paha biçilmez değerlerdir. Dünyada bu türlü değerlere karşı ilgi gün geçtikçe artmakta ve müzeler eski eserlre her yıl sayıları artan meraklılar tarafından ziyaret edilmektedir. Memleket sathına yayılan kültür hazinelerimiz, medeniyet eserlerimiz herkesin kolayca gidip görebileceği, tetkik edebileceği yerler ve konular haline getirildiği, müzelerimiz zenginleştirildiği modern binalara, kavuşturulduğu zaman bilim dünyasına olduğu kadar turizm davamıza da büyük hizmette bulunmuş olacaktır.

Ancak bu hizmetin hakkıyla görülebilmesi için bu konularla ilgili mevzuatın değiştirilmesine ve bugünün gerçeklerine uygun yeni hükümler getirilmesine ihtiyaç vardır. Çünkü, yurdumuzun toprak üstü, su ve toprak altı arkeoloji, tarih ve sanat değerleri ile ilgili ve halen yürürlükte bulunan Âsarı Atika Nizamnamesi 2 nci Meşrutiyetin ilânından üç yıl önce 1906 (Hicrî 1322) tarihinde hazırlanmıştır. Bu nizamname, arkeoloji ve tarih bilimleri bakımından çok gelişmiş olan zamanımız icap ve ihtiyaçlarına uymamakla beraber turizm davasının da tamamen meçhul bulunduğu bir zamanda hazırlanmıştır. Bu bakımdan Nizamname ata yadigârı ve geçmiş medeniyetlerin en belirli belgeleri niteliğinden tarihî anıtların korunmalarının ve onarılmalarını sağlamayacak kadar eskidir. Toprak üstünde, su ve toprak altında bulunan eserleri tahrip ve yok edenlere karşı alınacak cezaî tedbirleri müessir kılmaktan çok uzaktır. Eski eserlerin yurt dışına kaçırılmasına engel olamamaktadır. Bu gerçekler uygulamanın vermiş olduğu sonuçlarla sabittir.

Âsarı Atika Nizamnamesinden ayrı olarak daha sonraki tarihlerde yayınlanan kanunlarda eski eserlerimizle ilgili bâzı hükümler dağınık ve aynı zamanda ihtiyaca karşılık vermekten uzaktır. Mevzuat bakımından mevcut boşluk ve ihtiyaçlar dikkate alınarak, yurdumuzun tarihî ve tabiî anıtlarının bakım, koruma, onarım ve kamulaştırma tarzları ile taşınır eski eserler, kazı ve define aranması, eski eser ticareti, kolleksiyonculuk ve eski eser kaçakçılığı faaliyetlerini ve bunlarla ilgili mükâfat ve cezaî hükümleri içine alan bu tasarı hazırlanmıştır.

Sunulan Eski eserler kanun tasarısı 55 madde olup 10 bölümden ibarettir.

Bu bölümler :

I - Genel hükümler : (Madde : 1 - 7),

II - Taşınmaz eski eserlerin tarihî ve tabiî anıtların tespit, tasnif, tescil, korunma, onarım işleri ve mülkiyeti : (Madde : 8 - 19),

III - Taşınır eski eserler : (Madde : 20 - 24),